

**UCHWAŁA NR IV.28.24
RADY GMINY WĄWOLNICA**

z dnia 29 sierpnia 2024 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
w Gminie Wąwolnica na lata 2024-2030**

Na podstawie art. 18 ust. 2, pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 ze zm.), art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wąwolnica na lata 2024-2030, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wąwolnica.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wąwolnica na lata 2024-2030

Spis Treści

Wstęp.....	3
Podstawy prawne.....	4
Spójność z dokumentami strategicznymi.....	5
Dokumenty europejskie.....	6
Dokumenty krajowe.....	6
Dokumenty regionalne.....	6
Dokumenty lokalne.....	6
Charakterystyka Gminy Wąwolnica.....	6
Położenie.....	6
Sytuacja demograficzna.....	7
Rynek pracy i sytuacja gospodarcza.....	7
Edukacja i wychowanie.....	7
Kultura, sport i rekreacja.....	7
Opieka zdrowotna.....	7
Bezpieczeństwo publiczne.....	7
Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej.....	7
Gminny system pomocy społecznej.....	8
Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.....	10
Sytuacja społeczna Gminy Wąwolnica.....	11
Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej.....	11
Wsparcie osób z niepełnosprawnością.....	12
Zdrowie psychiczne.....	12
Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień.....	12
Przeciwdziałanie przemocy domowej.....	13
Aktywność i integracja społeczna seniorów.....	13
Wsparcie osób z problemem ubóstwa.....	14
Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych.....	15
Kierunki rozwiązywania problemów społecznych.....	15
Ramy finansowe Strategii.....	18
System wdrażania strategii.....	19
System aktualizacji Strategii.....	20
Monitoring i ewaluacja.....	20
Wnioski i podsumowanie.....	21
Spis tabel i wykresów.....	22

Wstęp

Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania.

O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów polityki społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązań kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Obecnie polityka socjalna naszego kraju stoi przed kolejnym wyzwaniem, jakim jest konflikt rosyjsko-ukraiński i związany z nim napływ uchodźców. Migracje wojenne mogą mieć charakter długotrwały, co będzie wpływało bezpośrednio nie tylko na migrantów, ale całe społeczeństwo polskie i wymagało korekt polityk społecznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wąwolnica na lata 2024-2030 jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mające na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy Wąwolnica. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych. Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, lokalna polityka społeczna wymaga od jej realizatorów strategicznego podejścia. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wąwolnica na lata 2024-2030 składa się z kilku części: zawiera charakterystykę Gminy Wąwolnica, diagnozę sytuacji społecznej oraz część programową obejmującą misję, wizję, cele, zadania, ramy finansowe, zakładane rezultaty, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Kształtowanie rzeczywistości lokalnej jest sprawą wszystkich mieszkańców danego terenu. Problemy społeczne dotyczą w równym stopniu całej lokalnej społeczności, więc proces ich identyfikowania, rozwiązywania i oceny efektów nie może przebiegać bez udziału i aktywności tejże społeczności. Jednocześnie należy pamiętać o tych, którzy z różnych - indywidualnych lub społecznych - przyczyn nie są w stanie samodzielnie zadbać o swój los; wszyscy jesteśmy odpowiedzialni za zapewnienie im godnego poziomu życia i zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Opracowanie niniejszego dokumentu wynika z art. 17 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.).

Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej,
- wsparcie osób z niepełnosprawnością,
- przeciwdziałanie przemocy domowej,
- aktywność i integracja społeczna seniorów,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa.

Do każdego z tych obszarów wskazane zostały podstawowe informacje diagnostyczne, działania interwencyjne i najważniejsze problemy.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wąwolnica na lata 2024-2030, określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów oraz pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych, co pozwoli na zapewnienie mieszkańcom dogodnych warunków do rozwoju i przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa w społeczności lokalnej.

Podstawy prawne

Podstawą prawną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 609 ze zm.) oraz ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.), która stanowi, iż do zadań własnych gminy należy między innymi „*opracowanie oraz realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka*”.

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE WSPARCIA RODZINY I DZIECKA

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.),
2. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 42),
3. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 19.),
4. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2424),
5. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 323),
6. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1993),
7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 ze zm.),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 424 ze zm),
9. ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 338 ze zm).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY ZDROWIA ORAZ PRZECIWDZIAŁANIU UZALEŻNIENIOM

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 ze zm.),
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1930),
3. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 799),
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 917).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OŚWIATY, ZATRUDNIENIA ORAZ WSPARCIA SOCJALNEGO

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz.44. ze zm.),

2. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

(t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 475 ze zm.),

3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty

(t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1750 ze zm.),

4. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym

(t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2241),

5. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych

(t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1335),

6. ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym

(t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 953),

7. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych

(t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 497 ze zm.),

8. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego

(t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 725),

9. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu

Ubezpieczeń Społecznych

(t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1251 ze zm.),

10. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych

(t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 146),

11. uchwała Nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028 (M.P. z 2023 r. poz. 881).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE ASPEKTY FINANSOWE

1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego

(t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 356 ze zm.),

2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych

(t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1270 ze zm.),

3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości

(t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 120 ze zm.),

4. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

(t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 571 ze zm.),

5. ustawa z dnia 11 września 2019 r. prawo zamówień publicznych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1605 ze zm.).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE POBYT CUDZOZIEMCÓW NA TERENIE KRAJU

1. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach

(t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 769),

2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji

(t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1105),

3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

(Dz. U. z 2023 r. poz. 1504 ze zm.),

4. ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 167 ze zm.).

Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wąwolnica na lata 2024-2030 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

Dokumenty europejskie

„Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” jest kluczowym dokumentem społeczno- gospodarczym Unii Europejskiej. Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wąwolnica na lata 2024-2030 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**, będąca aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, stanowi obowiązujący, kluczowy dokument dla Polski, w zakresie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia zawiera rekomendacje dla polityk publicznych oraz jest podstawą dla zmian w systemie zarządzania rozwojem.

- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, której celem jest *rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia*[#].

- **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030** stanowiąca kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków.

Dokumenty regionalne

Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami strategicznymi dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wąwolnica jest Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030.

Dokumenty lokalne

Dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym Gminy Wąwolnica jest tworzona „Strategia Rozwoju Gminy Wąwolnica”, która będzie nakreślała podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej, a jej zasadniczym celem będzie zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców.

Charakterystyka Gminy Wąwolnica

POŁOŻENIE

Gmina Wąwolnica jest gminą wiejską i zajmuje powierzchnię 62,85 km². W jej skład wchodzi 17 miejscowości (17 sołectw) Gmina położona jest w północnej części Wyżyny Lubelskiej, w większości na Płaskowyżu Nałęczowskim. Bardzo duże walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy spowodowały, że znajduje się ona w całości pod ochroną ekologiczną. Gmina posiada bardzo zróżnicowany krajobraz, na który duży wpływ ma dolina rzeki Bystrej i jej dopływy oraz gęsta sieć wąwozów. W gminie znajduje się Sanktuarium Matki Boskiej Kębelskiej–miejsce pielgrzymkowe. W miejscowości Rąblów funkcjonuje ośrodek narciarski. Przez teren gminy przechodzi trasa zabytkowej nadwiślańskiej kolejki wąskotorowej.

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Według stanu na 30 czerwca 2022 rok, liczba ludności gminy Wąwolnica wyniosła 4503 osoby, z czego 50,9% stanowiły kobiety, a 49,1% mężczyźni. Liczba ludności gminy stanowi 4,21% ludności powiatu, 0,21% ludności województwa. Struktura ludności gminy przedstawiała się następująco: osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 18,1%, osoby w wieku produkcyjnym 60,2%, a w wieku poprodukcyjnym 21,7%. W latach 2022-2023 liczba ludności spadła o 1,4%”.

Rynek pracy i sytuacja gospodarcza

Według stanu na 31 grudnia 2023 rok stopa bezrobocia w gminie wyniosła 7,63%. Stopa bezrobocia dla powiatu wynosi 5,7% dla województwa wynosi 7,5%. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Wąwolnica wynosiła 98 osób, w tym 43,88% stanowiły kobiety, 56,12 % mężczyźni. Udział długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby ludności wyniósł 2,18%.

Edukacja i wychowanie

W zasobach infrastruktury społecznej gminy znajdują się 2 szkoły podstawowe 1 przedszkole wraz z oddziałem przedszkolnym przy 1 ze szkół, łącznie dysponującymi 115 miejscami, oraz 2 świetlice przyszkolne.

Kultura, sport i rekreacja

Działalność kulturalna na terenie Gminy koncentruje się głównie w **Gminnym Domu Kultury w Wąwolnicy**, które realizuje swoje cele statutowe poprzez edukację kulturalną, upowszechnienie kultury wśród mieszkańców, współtworzenie wspólnych wartości oraz promowanie dziedzictwa kulturowego Gminy.

Oferuje mieszkańcom Gminy szeroki wachlarz **zajęć artystycznych**, np. wokalnych, instrumentalnych, tanecznych, teatralno-recytatorskich, plastycznych, a także umożliwia uczestnictwo w kołach zainteresowań z różnych dziedzin. Ponadto placówka organizuje szereg **wydarzeń kulturalnych**, lokalnych, takich jak imprezy cykliczne i wydarzenia okolicznościowe, koncerty, festiwale, wystawy.

Na terenie Gminy Wąwolnica funkcjonuje Klub Sportowy KS Wawel Wąwolnica

Opieka zdrowotna

Na terenie Gminy Wąwolnica funkcjonuje 1 niepubliczny zakład opieki zdrowotnej Praktyka Grupowa Lekarzy „Nasze Zdrowie”.

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W Gminie Wąwolnica o bezpieczeństwo i porządek dbają funkcjonariusze z Posterunku Policji w Nałęczowie, wraz z dzielnicowym. Policjanci poza pełnieniem obowiązków z zakresu swojej podstawowej służby, podejmują również działalność profilaktyczną na terenie Gminy.

Ochronę przeciwpożarową w Gminie zapewnia 6 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych: z Wąwolnicy, Rąbłowa, Karmanowic, Łopatek, Celejowa i Huty. W podstawowy zakres działalności OSP wchodzi ochrona przeciwpożarowa i usuwanie skutków klęsk żywiołowych, natomiast członkowie jednostek OSP biorą udział również w zabezpieczeniach różnego rodzaju imprez organizowanych na terenie Gminy, w tym w uroczystościach kościelnych i państwowych.

Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej

Ekonomia społeczna prowadzona jest przez szereg podmiotów, wśród których znajdują się organizacje pozarządowe wskazane w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, tj. stowarzyszenia, fundacje i prowadzone przez nie jednostki reintegracyjne, a także w art. 3 ust. 3, w tym spółdzielnie socjalne, spółki non profit, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, itp. Obecnie rozwijający się sektor ekonomii społecznej wpisuje się zarówno w politykę gospodarczą, poprzez wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców gmin i powiatów oraz konkurencyjności lokalnych podmiotów, jak i politykę społeczną, gdyż odpowiednie wykorzystanie potencjału podmiotów ekonomii społecznej umożliwia aktywizację zawodową, rozwój turystyki, kultury, czy mieszkalnictwa, a także reintegrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Podmioty ekonomii społecznej prowadzą szeroką działalność na rzecz lokalnej społeczności i grup zagrożonych lub doświadczających wykluczenia społecznego. Doświadczenie wynikające z podejmowanych działań umacnia przyzwolenie tych podmiotów do powzięcia części odpowiedzialności za kierunek i kształt lokalnej polityki społecznej. W dotychczasowych praktykach wiodącą formą współpracy międzyinstytucjonalnej w tym obszarze było zlecanie zadań publicznych oraz usług społecznych odpowiednim fundacjom i stowarzyszeniom, niemniej wraz z rozwojem sektora ekonomii społecznej zasadne jest włączenie wszystkich jego podmiotów do tworzenia lokalnych przedsięwzięć.

Wśród podmiotów ekonomii społecznej wyszczególnia się podmioty ekonomii solidarnej, których celem działania jest w szczególności aktywizacja zawodowa i integracja społeczna, w tym reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami.

W świetle ustawy o ekonomii społecznej rozszerzona została sfera zadań publicznych możliwych do realizacji przez organizacje pozarządowe, która dała im możliwość *działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych*, z kolei ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych uregulowała kwestie obszarów usług możliwych do realizacji przez podmioty ekonomii społecznej w ramach otwartych konkursów ofert, małych grantów oraz w oparciu o prawo zamówień publicznych. Korelacja ustawy o ekonomii społecznej, ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych oraz o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie kreuje obraz szerokiego spektrum działalności i inicjatyw możliwych do podjęcia przez podmioty ekonomii społecznej w ramach realizacji zadań publicznych i usług społecznych, wśród których znajduje się 14 obszarów usług oraz 43 sfery zadań.

Na terenie Gminy nie funkcjonują żadne przedsiębiorstwa społeczne.

Gminny system pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Wąwolnica jest **Ośrodek Pomocy Społecznej**. Zadania Ośrodka wynikają wprost z ustawy o pomocy społecznej. OPS realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. Ośrodek realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę. Wykonując zadania własne Gminy w zakresie pomocy społecznej kieruje się natomiast ustaleniami Wójta oraz uchwałami Rady Gminy. Pomoc i wsparcie w gminie Wąwolnica z pomocy społecznej w 2023 roku skorzystało 121 osób, co stanowiło 2,69% wszystkich mieszkańców gminy. W roku oceny, w stosunku do 2022 roku, łączna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia zmniejszyła się o 39 osób. Natomiast liczba rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego o 40 osób. W przypadku długotrwale korzystających z pomocy społecznej ich liczba osiągnęła poziom 102 osób, co oznaczało spadek w stosunku do roku 2022 o 23 osoby. W gminie Wąwolnica najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez ośrodki pomocy społecznej w 2023 roku było kolejno: ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, alkoholizm, bezradność w sprawach opiekuńczych i wychowawczych.

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1000 mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprivacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2019-2021 wartość tego wskaźnika uległa spadkowi, w 2022 roku osiągnęła najwyższą wartość 0,08%. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie. W roku 2023 osiągnęła najniższą wartość – 0,76%

Tabela 1. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2019-2021

Rok	Wskaźnik deprivacji lokalnej
2019	3,58%
2020	3,34%

2021	3,12%
2022	3,66%
2023	2,82%

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2023 roku korzystających z tego typu pomocy było 40 osób w wieku przedprodukcyjnym, 81 osób w wieku produkcyjnym oraz 19 osób w wieku poprodukcyjnym. Pod względem płci widoczna jest dysproporcja – korzystających z pomocy społecznej kobiet było mniej niż mężczyzn (liczba kobiet – 54, liczba mężczyzn – 86). Analizując dynamikę zmian na przestrzeni lat 2019-2023, dostrzec można spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym oraz wahania liczby osób korzystających z pomocy społecznej w wieku poprodukcyjnym.

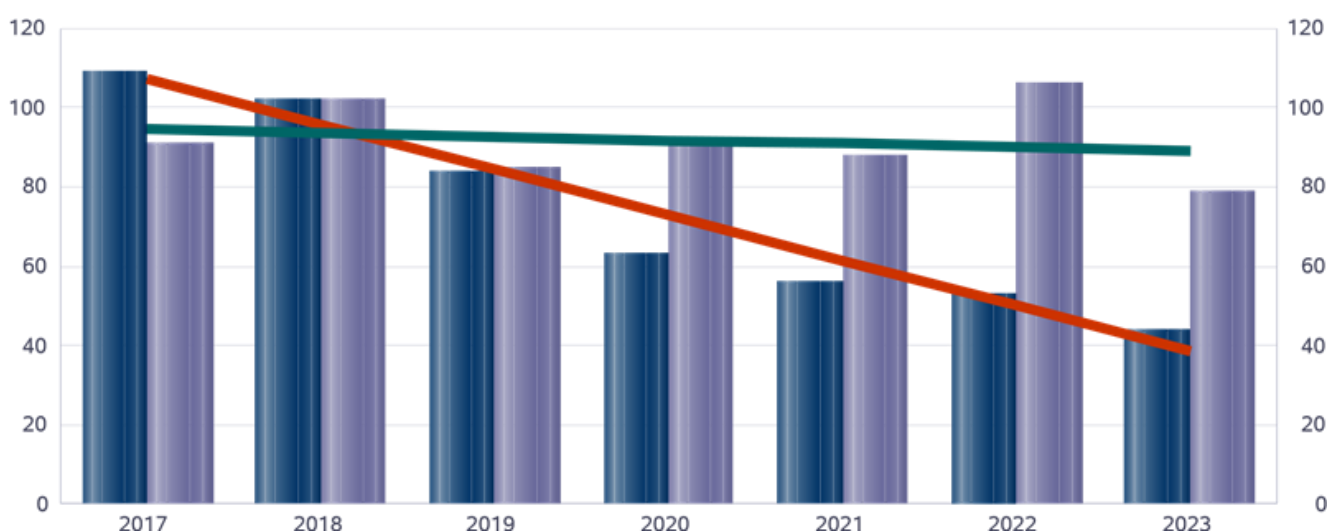
Tabela nr 2 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć wg liczby wypłaconych świadczeń Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Grupa	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
0-17	40	15	25
Produkcyjny	81	29	52
Poprodukcyjny	19	10	9

W 2022 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 79 mieszkańcom Gminy Wąwolnica, natomiast świadczenie niepieniężne 79 osobom. Na przestrzeni omawianych lat widoczny jest spadek zarówno w zakresie liczby osób otrzymujących świadczenia pieniężne jak i niepieniężne. Wzrost liczby osób korzystających zarówno ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych był związany z utrzymywaniem się stanu epidemii COVID 19. Dane statystyczne przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 2 Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

		Liczba osób						
Rodzaj świadczenia		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
świadczenia niepieniężne		109	102	84	63	56	53	44
świadczenia pieniężne		91	102	85	92	88	106	79

Wykres nr 1 Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

W 2022 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w Gminie Wąwolnica było ubóstwo – z tego powodu pomoc otrzymało 62 rodziny.

Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajdowało się bezrobocie (60 rodzin), natomiast na trzecim – bezrobocie (50 rodzin). Wśród najczęściej wymienionych powodów udzielania świadczeń, znajdowała się niepełnosprawność (40 rodzin).

Tabela nr 4 Powody udzielania pomocy rodzinom Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Powody udzielenia pomocy i wsparcia - ranking	LICZBA RODZIN OGÓŁEM
UBÓSTWO	62
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	60
BEZROBOCIE	50
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	40
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	28
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	20
ALKOHOLIZM	16
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	9
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - W TYM: POTRZEBA OCHRONY WIEŁODZIETNOŚCI	7
BEZDOMNOŚĆ	2
PRZEMOC DOMOWA	2
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	1

Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Poniżej przedstawione zostały zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie Gminy Wąwolnica.

Należą do nich:

- Gminny Dom Kultury w Wąwolnicy,
- Klub Seniora w Rąblowie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Komisariat Policji w Nałęczowie,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Wąwolnicy,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO),
- placówka ochrony zdrowia,
- Powiatowy Urząd Pracy w Puławach,
- placówki oświatowe,

- Urząd Gminy w Wąwolnicy,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

Sytuacja społeczna Gminy Wąwolnica

Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Prowadzony jest on za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka (w tym pomocy finansowej).

Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania. Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąwolnicy realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku, która kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została **instytucja asystenta rodziny**, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W OPS w Wąwolnicy zatrudniony jest 1 asystent rodziny na umowę o pracę na 0,6 etatu. W 2023 roku w ramach realizacji ustawowego zadania prowadził pracę w 8 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Na przestrzeni kilku lat zauważalny jest wzrost liczby rodzin korzystających z tej formy pomocy. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba zatrudnionego asystenta rodziny była stała, a z uwagi na fakt coraz większej liczby rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny, zasadne jest zwiększenie zatrudnienia asystenta rodziny do pełnego etatu.

Tabela nr 5 Liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba asystentów rodziny w gminie	1	1	1	1	1	1	1
Liczba rodzin, które korzystały z usług	6	6	4	7	5	7	8

asystentów rodziny							
--------------------	--	--	--	--	--	--	--

Wsparcie osób z niepełnosprawnością

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby z niepełnosprawnością z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej.* Osoby z niepełnosprawnością dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Warty podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnością tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji. W 2023 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 40 rodzin. Z prezentowanych danych wynika, że w latach 2019-2022 liczba rodzin, którym udzielono pomocy społecznej wahała się.

Gmina Wąwolnica bierze udział w **programie „Opieka wytchnieniowa”**, który skierowany jest do dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz osób, które posiadają znaczny stopień niepełnosprawności oraz ich opiekunów i członków rodzin, którzy potrzebują wsparcia krótkotrwałej, doraźnej przerwy w sprawowaniu opieki, a także w udoskonaleniu umiejętności i wiedzy o opiece nad swoimi bliskimi. W 2022 roku wsparcia w tym zakresie udzielono 7 opiekunom osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności w formie usług opieki wytchnieniowej.

Od 2020 roku Gmina Wąwolnica corocznie realizuje program **"Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością"** w ramach którego osoby ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności albo z orzeczeniem równoważnym otrzymali wsparcie w postaci asystentury przy codziennym funkcjonowaniu. Na przestrzeni kilku lat realizacji powyższego programu skorzystało z niego ponad 20 osób.

Na terenie Gminy funkcjonuje także **Specjalny Ośrodek Szkolno Wychowawczy im. Św Franciszka z Asyżu**, w którym kształcą się i przebywają dzieci oraz młodzież z niepełnosprawnością intelektualną.

Zdrowie psychiczne

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian.

Dla mieszkańców Gminy mogą być świadczone **specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi.**

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień

Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.*

W 2023 roku z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 16 rodzin. Alkoholizm jako powód udzielania pomocy i wsparcia w omawianym roku znajdował się na siódmym miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących pomoc. Można zauważyć, że na przestrzeni lat

2019-2023 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu ulegała systematycznemu spadkowi.

Przeciwdziałanie przemocy domowej

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości wdrożenia czynności prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy domowej w Gminie Wąwolnica zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny w Wąwolnicy**

Celem funkcjonowania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy domowej. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w *Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej*. W 2023 roku w Gminie Wąwolnica z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie korzystały 2 rodziny. Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą domową. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Na przestrzeni lat 2019-2023 dostrzec można spadek liczby rodzin objętych procedurą NK.

Aktywność i integracja społeczna seniorów

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy. Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąwolnicy realizuje usługi opiekuńcze dla osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione lub pomoc świadczona przez rodzinę jest niewystarczająca. W 2023 roku z tego rodzaju usług skorzystało 9 osób. Na przestrzeni lat 2019-2023 liczba osób korzystających ze wsparcia w tym zakresie uległa zwiększeniu.

W Gminie Wąwolnica funkcjonuje Klub Seniora, który w swoich działaniach skupiał na samym początku 33 osoby w wieku 60 lat i więcej w tym 3 osoby, które korzystały z usług opiekuńczych. Obecnie w Klubie Seniora na zajęcia uczęszcza 36 osób. W celu utrzymania aktywności seniorów z terenu Gminy Wąwolnicy zasadne jest dalsze kontynuowanie zajęć w Klubie Seniora oraz zwiększenie liczby miejsc do co najmniej 50 osób. Osoba, która ukończyła 75 rok życia, jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego bez potrzeby weryfikowania jej stanu zdrowia w drodze badania lekarza orzecznika ZUS, jak ma to miejsce wobec pozostałej grupy uprawnionych.

Kluczowym zasobem w zakresie wsparcia seniorów są domy pomocy społecznej, świadczące usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności i nie są zdolne do samodzielnej egzystencji. Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w Domu jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Opłatę za pobyt w DPS ponosi sam mieszkaniec, jednak nie więcej niż 70% swojego dochodu. Jeżeli nie pokrywa on opłaty w całości, różnicę ponoszą

członkowie rodziny zobowiązani do alimentacji, a w przypadku, gdy ich dochody nie przekraczają 300% kryterium dochodowego, koszty ponosi gmina. W latach 2019-2023 łączna liczba mieszkańców Gminy, za których pobyt w DPS poniosła odpłatność Gmina to 3 osoby.

W Gminie Wąwolnica od roku w 2022 przez Ośrodek Pomocy Społecznej realizowany był również program „Wspieraj Seniora”, który oferował wsparcie osobom będącym w wieku 70 lat i więcej w formie zaopatrzenia w opaskę monitorującą parametry życiowe wraz z opłaceniem opłaty abonamentowej. W ramach programu zostało zakupionych 9 takich opasek medycznych.

Wsparcie osób z problemem ubóstwa

Ubóstwo w 2023 roku znajdowało się na pierwszym miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia w Gminie Wąwolnica.

Tabela nr 6 Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Rok	Kwota świadczeń pieniężnych
2018	254 502,65 zł
2019	282 410,84 zł
2020	288 967,98 zł
2021	274 892,66 zł
2022	316 741,52 zł
2023	285 156,98 zł

Kwota świadczeń pieniężnych

W 2023 roku wypłacono 338 świadczeń w formie zasiłku stałego, w formie zasiłku okresowego 123 świadczenia, a zasiłek celowy – 33 świadczenia. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba świadczeniobiorców wszystkich zasiłków zmniejszyła się.

Tabela nr 7 Podstawowe statystyki dla świadczeń pieniężnych Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Poziom	Wiersz	Liczba świadczeń
Gmina	RAZEM - ZASIŁKI OKRESOWE - OGÓŁEM	123
	RAZEM - ZASIŁKI STAŁE - OGÓŁEM	338
Powiat (średnia)	RAZEM - ZASIŁKI OKRESOWE - OGÓŁEM	230
	RAZEM - ZASIŁKI STAŁE - OGÓŁEM	467
Województwo (średnia)	RAZEM - ZASIŁKI OKRESOWE - OGÓŁEM	301
	RAZEM - ZASIŁKI STAŁE - OGÓŁEM	400
Kraj (średnia)	RAZEM - ZASIŁKI OKRESOWE - OGÓŁEM	510
	RAZEM - ZASIŁKI STAŁE - OGÓŁEM	655

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąwolnicy od stycznia 2019 roku realizował program „Posiłek w szkole i w domu”, który zastąpił przeprowadzany w latach poprzednich program „Pomoc państwa w zakresie żywienia”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i osób z niepełnosprawnością.

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2023 roku z pomocy i wsparcia OPS z powodu bezdomności skorzystały 2 osoby.

Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny.

Wizja rozwiązywania problemów społecznych na terenie Gminy Wąwolnica została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej. Sformułowanie wizji pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Gmina zmierza.

Kierunki rozwiązywania problemów społecznych

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania (kierunki działań). Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne i współpracujące, wskaźniki realizacji zadań, termin realizacji poszczególnych zadań, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

CEL STRATEGICZNY NR 1

Rozwój systemu wsparcia dla rodzin oraz pomocy w prawidłowym wypełnianiu podstawowych funkcji.

Cel operacyjny nr 1 – pomoc rodzinom w wypełnianiu ich podstawowych funkcji, szczególnie uwzględniając rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze.

Działania przewidziane do realizacji

- zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej wsparcia w formie asystenta rodziny, poprzez zwiększenie godzin pracy asystenta

Rezultaty do realizacji

- poprawa sytuacji rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej

Wskaźniki realizacji

- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny

Podmioty odpowiedzialne

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąwolnicy

Termin realizacji

- 2024-2030

Źródła finansowania

- budżet Gminy, budżet Państwa

Działania przewidziane do realizacji

- utworzenie placówki zapewniającej opiekę dla dzieci do lat 3

Rezultaty do realizacji

- zapewnienie miejsca opieki dla dzieci do lat 3

Wskaźniki realizacji

- liczba dzieci do lat 3 uczęszczających do placówki zapewniającej opiekę

Podmioty odpowiedzialne

- Gmina Wąwolnica

Termin realizacji

- 2024-2030

Źródła finansowania

- budżet Gminy, budżet Państwa

Cel operacyjny nr 2 – Wsparcie rozwoju psychofizycznego dzieci, uwzględniając także sferę społeczną i emocjonalną.

Działania przewidziane do realizacji

- monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez współpracę ze szkołami i przedszkolami

Rezultaty do realizacji

- poprawa sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych,
- szeroka diagnoza funkcjonowania dziecka

Wskaźniki realizacji

- liczba szkół/przedszkoli i innych placówek wsparcia dziennego z którymi prowadzona była współpraca w celu monitorowania sytuacji dziecka z rodziny dysfunkcyjnej

Podmioty odpowiedzialne

- placówki oświatowe, Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąwolnicy

Termin realizacji

- 2024-2030

Źródła finansowania

- bez kosztów

Działania przewidziane do realizacji

- Wspieranie prawidłowego rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży

Rezultaty do realizacji

- podnoszenie poziomu funkcjonowania psychospołecznego dzieci i młodzieży.

Wskaźniki realizacji

- Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem psychologicznym i socjalnym.

Podmioty odpowiedzialne

- placówki oświatowe, Ośrodek Pomocy Społecznej

Termin realizacji

- 2024-2030

Źródła finansowania

- budżet Gminy, budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 2

Rozwój usług transportu publicznego na terenie Gminy Wąwolnica

Działania przewidziane do realizacji

- zapewnienie dostępu do transportu publicznego w miejscowościach Łopatki, Grabówki Stanisławka, Rąblów, Zawada, Bartłomiejowice, Zarzeka

Rezultaty do realizacji

- dostęp do transportu publicznego w miejscowościach Łopatki, Grabówki Stanisławka, Rąblów, Zawada, Bartłomiejowice, Zarzeka

Wskaźniki realizacji

-liczba osób korzystających z transportu publicznego

Podmioty odpowiedzialne

- Gmina Wąwolnica

Termin realizacji

- 2024-2030

Źródła finansowania

- budżet Gminy, budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 3**Poprawa bezpieczeństwa publicznego mieszkańców Gminy Wąwolnica****Działania przewidziane do realizacji**

- utworzenie Posterunku Policji w Wąwolnicy

Rezultaty do realizacji

- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców

Wskaźniki realizacji

- liczba utworzonych posterunków Policji

Podmioty odpowiedzialne

- Powiat Puławski, Gmina Wąwolnica

Termin realizacji

- 2024-2030

Źródła finansowania

- budżet Gminy, budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 4**Rozwój wsparcia dla seniorów z terenu Gminy Wąwolnica****Cel operacyjny nr 1 – zwiększenie miejsc w Klubie Seniora w Rąbłowie****Działania przewidziane do realizacji**

- zapewnienie seniorom możliwości funkcjonowania w środowisku i działalności w społeczności lokalnej

Rezultaty do realizacji

- przeciwdziałanie wykluczeniu osób starszych

Wskaźniki realizacji

-liczba seniorów którzy korzystają z zajęć w Klubie Seniora

Podmioty odpowiedzialne

- Gmina Wąwolnica

Termin realizacji

- 2024-2030

Źródła finansowania

- budżet Gminy, budżet UE

Cel operacyjny nr 2 – zapewnienie dostępu do usług psychologicznych oraz indywidualnego poradnictwa prawnego

Działania przewidziane do realizacji

- zapewnienie seniorom możliwości bezpłatnego udziału w indywidualnej terapii psychologicznej oraz indywidualnym poradnictwie prawnym

Rezultaty do realizacji

- poprawa funkcjonowania psycho-społecznego osób starszych

Wskaźniki realizacji

- liczba seniorów którzy korzystają skorzystają z usługi psychologicznej oraz z usługi poradnictwa prawnego

Podmioty odpowiedzialne

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąwolnicy

Termin realizacji

- 2024-2026

Źródła finansowania

- budżet Gminy, budżet UE

Ramy finansowe Strategii

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu Gminy Wąwolnica. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- Fundusz Solidarnościowy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych Gminy Wąwolnica. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wąwolnica przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2021-2023, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W prognozie na lata 2024-2030 zastosowano średnią wzrostu 9,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąwolnicy.

Tabela nr 8 Ramy finansowe

	Ochrona zdrowia	pomoc społeczna	pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	edukacyjna opieka wychowawcza	rodzina	ogółem
--	-----------------	-----------------	---	----------------------------------	---------	--------

2021	26486	1044421	2 988 150	37014	4443157	8539228
2022	27622	1049927	166 448	17912	1398880	2660789
2023	80000	1303437	101110	5456	2950952	4449055
2024	87600	1427264	110715	5975	3231293	4871715
2025	95922	1562854	121232	6542	3538265	5334527
2026	105034	1711325	137490	7164	3874400	5841307
2027	115012	1873900	150551	7844	4242468	6396231
2028	125938	2051920	164853	8589	4645502	7003873
2029	137902	2246852	180514	9405	5086824	7669240
2030	151002	2460302	197662	10298	5570072	8397817
2030						

System wdrażania Strategii

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wąwolnica to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wąwolnica zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Gminie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem – Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Wąwolnicy.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wąwolnica na lata 2024-2030 obejmować będzie cztery etapy, przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela nr 9 Harmonogram wdrażania strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Wąwolnica o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wąwolnica na lata 2024-2030”.	III kwartał 2024 r.
Etap II	Koordynacja realizacji działań objętych Strategią.	III kwartał 2024 r. – IV kwartał 2030 r.
Etap III	Monitoring.	Na koniec każdego roku w okresie od 2024r. do 2030 r.
Etap IV	Ewaluacja Strategii.	I kwartał 2031 r.

System aktualizacji Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Kierownik OPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brał pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji dokumentu Strategii Kierownik OPS powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wąwolnica, ale również nowe, nie ujęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąwolnicy. Zadaniem koordynatora jest ciągły nadzór nad pracami OPS w zakresie wdrażania i aktualizacji Strategii.

Monitoring i ewaluacja

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych Urzędu Gminy, Policji, PUP, ze sprawozdań OPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych.

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez OPS i zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąwolnicy.

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi Gminy Wąwolnica do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Gminie, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej Gminy w kolejnych latach. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych celów strategicznych. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim zostały zrealizowane oraz ukaże realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

Wnioski i podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wąwolnica stanowi kontynuację istniejącego systemu wsparcia i tworzy możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. Jej założenia są dostosowane do zidentyfikowanych potrzeb społecznych i przewidują planowane sposoby ich zaspokajania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia zakłada rozszerzenie i pogłębienie form wsparcia w zakresie pomocy społecznej, a także szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w jej obszarze. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wąwolnica, zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców Gminy Wąwolnica i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
- dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa; działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
- wspieraniu działań prospołecznych, wolontarystycznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy,
- promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, chorych i starszych,
- interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców powiatu.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu, jego realizacja powinna przyczynić się do podniesienia jakości życia mieszkańców Gminy Wąwolnica, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najbardziej możliwe uzyskanie rezultatów

Spis Tabel

1. Tabela 1. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2019-2021,
2. Tabela nr 2 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć wg liczby wypłaconych świadczeń Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok,
3. Tabela nr 3 Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok,
4. Tabela nr 4 Powody udzielania pomocy rodzinom Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok,
5. Tabela nr 5 Liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok
6. Tabela nr 6 Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok,
7. Tabela nr 7 Podstawowe statystyki dla świadczeń pieniężnych Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok,
8. Tabela nr 8 Ramy finansowe,
9. Tabela nr 9 Harmonogram wdrażania strategii.

Spis Wykresów

1. Wykres nr 1 Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

UZASADNIENIE

Jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej jest strategia rozwiązywania problemów społecznych. Jej opracowanie wynika z art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. 2023 poz. 901 ze.zm.), zgodnie z którym: „do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup ryzyka.” Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, pomoc osobom niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu. Strategia stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym i doprowadzić do integracji społecznej. Stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych. Biorąc powyższe pod uwagę przyjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.